Мова квітчаста, склад сміливий, малювання розкішне» (Пантелеймон Куліш)" (за оповіданням О. Стороженка «Скарб»). Твір 7 клас

Ім’я Олекси Стороженка стало відомим в епоху культурного пробудження в Україні. Перші твори письменника — це російськомовні оповідання. Та дуже скоро митець почав писати українською мовою, адже захопився усною народною творчістю: анекдотами, переказами, розповідями про історичне минуле, про часи Козаччини.

Творчість Стороженка українськими критиками була сприйнята неоднозначно. Пантелеймон Куліш захоплювався і творами, і самим автором, а Іван Франко писав, що Олекса Петрович так і не опанував українську мову, не зумів до кінця розкрити її красу й глибину. Та попри все Стороженко, на мою думку, виявив себе як справжній майстер народного слова, тим більше, що від України він був відірваний протягом майже тридцяти років військової служби.

В оповіданні «Скарб» Олекса Стороженко розмірковує над питанням, яке хвилювало людей за всіх часів. Що таке щастя? Кого можна вважати щасливою людиною? Щоб наштовхнути читача на роздуми, письменник обирає головним героєм Павлуся, єдиного сина заможних батьків, якого люди назвали Лежнем. Автор із неприхованим, але м’яким гумором ставиться до свого героя. На початку твору він називає хлопчика синком, Павлусем, одиначком, маленькою дитинкою.

І тільки згодом для характеристики героя Стороженко використовує специфічну лексику: «Він, телепень, тільки глита та, як той пуцвірок, знов рота роззявляє». У церкві, як обридне Павлові стояти, «то такий галас підійме на всю церкву, буцім з його чортяка лика дере». Мати синочка і роздягає, і постіль йому стеле, і хрестить, і пісеньку заспіває. Коли вона чула від чоловіка, що він віддасть сина в науку до дяка, то завжди добра й покірна жінка «як скажена стане: і очі витріщить, і запіниться, і за ніж хапається».

Описуючи зовнішність Павлуся-парубка, письменник вдається до більш нищівної критики: «Так його вигнало та розперло, такий став гладкий та опецькуватий! Пика широка та одутлувата, як у того салогуба, а руки білі та ніжні, як у панночки… Тільки йому й роботи, що цілісінький день їсти (а лопав він здорово) та спать». В оповіданні письменник часто використовує розмовно-побутову лексику, влучні порівняння: «там тебе обидять, віку збавлять», «угодють», «гидко», «шпурнем», «дрючок»; «пудофет», «бебехнеться», «пообідає і знов куня», «построїли шинок», «годують скриню карбованцями», «щастя, як горох з мішка, так і сиплеться», «їсть неборак, аж за ушима лящить», «щаслива нитка до смерті не увірвалась Павлусеві», «до білого волосся доспався».

Читаючи оповідання «Скарб», варто не раз заглянути у словник, адже письменник часто використовує історизми: талан, лавка, хура, царина, заступ, хорт, дукат, рогач, макогін тощо. Широке вживання таких слів уводить читача в часову й просторову атмосферу подій, описаних у творі.

Художньо відтворюючи дійсність, Олекса Стороженко зумів розкрити багатство українського слова й колоритність народного гумору. Усе це робило його творчість самобутньою й оригінальною, мову квітчастою, склад сміливим, а малювання розкішним.